

TRAFİK İŞARETLERİNİN SORUMLULUK HUKUKU AÇISINDAN ANLAM VE ÖNEMİ

Cengiz AŞKAN

Karayolları Genel Müdürlüğü 13.Bölge Müdürlüğü –ANTALYA

Tel:0 242 334 77 00/2610 E-Posta:cengiz.askan@veezy.com

ÖZET

Trafik, hayatın olağan akışı içerisinde kayıtsız kalınamayan güncel, teknik, hukuki, bilimsel, karmaşık, tehlikeli bir olgu kavramdır. Sınırları dahilinde yaşanan ülke, egemen devlet, ilgili kurumlar, toplum ve birey açısından hizmet, ilgi ve ilişki alanıdır.

Trafikte düzen, hukuk kuralları aracılığı ile sağlanır. Ayrıca, trafik hukuku normları, bünyesine uygun düştüğü ölçüde işaretleştirilmiştir. Trafik işaretleri ile amaç ise; seyir, denetim, sigorta, sorumluluk yönlerinden trafik güvenliğini temin ile uyarmak, bilgilendirmek, yönlendirmektir.

Açıklanan nedenlerle; trafik işaretleri, trafik düzeninin belkemiği trafik hukukunun da ana meşguliyet konularından biridir. İhlali halinde, yürür hukuk kuralları gereğince sorumluluk kavramı ile karşılaşılır. Hukuki nitelime açısından ise sorumluluk; tazminat ödeme, cezai yaptırımla karşılaşma ve mal varlığına el atılması şeklinde kısaca ifade edilmektedir.

İşte sorumluluk hukuku da; sistem, kavram, fonksiyon ve anlam bilgisi bağlamında, ilişki olarak sorumluluğu ve kişi olarak da sorumluyu tespiti amaçlayan bilimsel bir kategori olarak, trafikten doğan sorumlulukla doğrudan ilgilidir. Açıklanan anlam bütünlüğü içinde, trafik işaretleri, trafikten doğan sorumluluğun belirlenmesinde ana faktördür.

Trafiğe katılan her ilgili açısından, izah edilen ilişkinin doğru bilinmesi, değerlendirilmesi, anlamlandırılması sayısız fayda sağlayarak, sorumluluğun gerçeğe uygun belirlenmesine yol açacaktır.

Trafik ve tehlikenin iç içe geçmiş kavram ve ilişkiler olması nedeni ile her zaman sorumluluk doğuran; zarar, yaralanma, ölümlerle karşılaşmak mümkün olabilmektedir. Bu ağır sonuçlarla karşılaşmamak veya karşılaşma halinde de gerçeğe uygun ve tam sorumluluk ve sorumlu belirlemesi yapmak için trafik işaretlerinin anlam ve önemi iyi bilinmelidir.

Trafik işaretlerinin anlam ve önemi iyi bilindikten sonra da adalet, hakkaniyet ilkeleri doğrultusunda sonuç alabilmek için, karayolunun hukuki statüsüne, geometrik standardına, şehir içi-şehir dışı yapım, bakım, onarım işaretlemesine dikkat etmek, olay yeri mevcut halini trafik işaretleri açısından Trafik Kazası Tespit Tutanağına tam olarak geçirmek, trafik kazası olay kurallarını eksiksiz tespit edip, kötü puanı, inşaat (trafik) ve makina mühendisi ile uzman hukukçudan oluşan üçlü bilirkişi kurulu aracılığı ile paylaşım suretiyle bilime ve tekniğe uygun sonuçlar almak gerekir.

Anahtar Kelimeler :

1-Trafik İşaretleri

2-Sorumluluk Hukuku

3-Trafik Kazası Olay Kuralları

4-Kötü Puanın Paylaştırılması

1.GİRİŞ

Hayatın olağan akışı artık değişim ve dönüşüm üzerine kuruludur. Bunun için sürekli yeni bilgi, beceri ve tutum geliştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Özgün ve sıra dışı fikir imali, daima yeni teknolojilere ulaşmak, tüm faaliyetlerde performans sağlamak, paradigmayı yenileme zorunlu olmaktadır.Vizyon oluşturma ve strateji kurmada mutlaka gereklidir.

İnsanlar hayatlarını tehlikelerden uzak, kaliteli ve hukuk kurallarının adalet temeli üzerine kurulmuş düzenine dayalı olarak sürdürmek istemektedirler. Ancak hayatlarının faaliyet merkezinde trafik olgusu; aktivite, tehlike ve sorumluluk olarak yer almaktadır. Dolayısıyla bu akıştan olumsuz anlamda mümkün olduğunca az etkilenmek, can ve mallarını, ailelerini, toplumlarını, kurumlarını korumak istemektedirler.

Ülkemizde trafik denildiğinde akla önce kazalar, ölüm ve yaralanmalar gelmektedir.Kayıtlara geçen trafik kazası sayısı 2000 yılı için 501.000'dir. Yine Türkiye'deki yollarda her gün yaklaşık 25 kişi ölmekte ve 500'den fazla kişi yaralanmaktadır. (Trafik Güvenliği Projesi, 2001) Dolayısıyla rakamlar ve sonuçları itibarı ile ürküten adeta devamlı kişiliğe, sağlığa, topluma zarar üretmeye yönelmiş kaotik bir sektör oluşmuştur.

Açıklanan sektör içinde trafik işaretleri, aktif trafik akışı açısından en önemli etken grubu oluşturmaktadır. Bilimsel, teknik ve hukuki anlamda güvenliği, düzeni ve trafik içi norm-davranış uygulaması gösterilmesi ile tutum takınılması gerekliliğini simgelemektedirler.

Trafik, hukuki düzenlemeler göz önüne alındığında kayıtsız, şartsız temel bir sorumluluk alanıdır. Bu sorumluluk alanının sınırları çizen ve alameti olan unsurlar ise trafik işaretleridir. Açıklanan doğrultuda trafik işaretleri; trafik düzen ve güvenliğini sağlamak amacı ile karayolundan yararlananlara yol, trafik, durumu ve yakın çevre ile ilgili gerekli bilgileri vermek, yasaklama ve kısıtlamaları bildirmek üzere kullanılan; işaret levhaları, ışıklı ve sesli işaretler, yer işaretlemeleri ile trafik zabıtası veya diğer yetkililerin trafiği yönetmek için yaptığı hareketlerdir.(KTK.m.3,15,;KTY.m.3,23)

Trafik işaretleri, derin yapısal içerik kurgusu bağlamında, gerek yapım-bakım konuşlandırması gerekse de trafik kazası ilişkisi bağlamında yaptırıma bağlanmış hukuki sorumluluğun görsel, işlemsel, maddi olarak etkin ve kesin belirleyicidir.

Sorumluluk kavramından da en geniş olarak kişinin başkasına verdiği zararın giderimi anlaşılır. Başka bir anlatımla, bir kişinin kendisinin yada başka bir kişinin davranışından veya olağan bir sebepten veyahutta belirli ve tipik bir tehlikeden doğan zarar sebebi ile ödeyeceği tazmin yükümlülüğü söz konusu olmaktadır. Bugünkü doktrinde, sözleşme dışı kusur sorumluluğu (haksız fiil), sebep sorumluluğu veya sözleşmeden doğan sorumluluk hallerini düzenleyen hukuk dalına sorumluluk hukuku adı verilmektedir. (Eren,2001)

Bu yüzden trafik işaretleri ve sorumluluk hukuku ilişkisi; trafik işaretleri ve fonksiyonları ile ülkemizde meydana gelen trafik kazaları ve onun ortaya çıkardığı korkunç sonuçlar düşünüldüğünde anlamlı, kayda değer, daima gözetilmesi gereken bir ilişkidir.

2. TRAFİK İŞARETLERİ VE SORUMLULUK HUKUKU İLİŞKİSİ

Trafiğin karayolu üzerinde akabilmesi, alışlagelmiş yaşam faaliyetinin belli bir sistem, düzen, güvenlik içinde devam edebilmesi için ihtiyacın zorunlu kılması karşısında trafik işaretleri doğmuş, gün geçtikçe de gelişmektedir. Değişken Trafik İşaretleri (VTS) ve Değişken Mesaj İşaretleri bu duruma, aktüel uygulamaya birer örnektir.

Trafik olgusu içinde; trafik işaretleri ile sorumluluk kural olarak bir birine bağımlı iç içe geçmiş kavramlardır. Trafik işareti; davranış-uygulama normu ve zorunluluğunu simgelediğinden sorumluluktan ayrı asla varsanamaz.

Trafik işaretleri ile sorumluluk ilişkisi üç aşamalı bir süreç yada geçiş-safha oluşturmaktadır. Kamu hukuku ve özel hukuk bu safhaların ortaya çıkardığı durumlarda etkinliği değişen oranlarda yer alır. Özellikle kamu hizmeti kavramı trafik işaretleri ve sorumluluk saptamasında sıkça sorgulanan ana

kavramlardan biridir. Trafik işaretleri ile sorumluluk hukuk ilişkisini üçlü bir ayrımla kategorize etmek mümkündür.

A-Yapım-konuşlandırma,bakım-onarım iş ve işlemleri,

B-Trafiğe katılma ve seyir olgusu

C-Trafik kazası ve bağlı ilişkiler zinciri

Trafik işaretlenmiş karayolu üzerinde akan bir faaliyet-süreç-olgudur. Hal böyle olunca, yapım-konuşlandırma, bakım-onarım iş ve işlemleri ayrı ayrı yada birlikte hem karayolu için hem de trafik işaretleri için geçerlidir.

Trafik işaretlemesi bir kamu hizmetidir. Kamu hizmeti ise, giderilmesinde kamu yararı bulunan bir toplumsal gereksinmeyi karşılamak amacıyla, kamu tüzel kişileri yada onların yönetim ve denetimi altında özel girişim tarafından özel bir hukuksal düzen içinde yürütülen etkinliktir. (Giritli/Bilgen/Akgüner,2001) İşlemsel, bilimsel, teknik, hukuki değerlendirme yaparken kamu hizmet olama, idare hukuku kurallarını geçerli hale getirmektedir. Açıklanan bağlamda bu kategori için sorumluluk belirlemesi yapılırken başvurulacak normlar idare hukuku normlarıdır.

Kamusal görev olarak, hukukumuz açısından karayollarının yapım, bakım ve onarımından sorumlu kuruluşlar (Karayolları Genel Müdürlüğü, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Belediyeler...) (Aşkan,2001) karayolunun hukuki statüsünü (Otoyol, Devlet Yolu, İl Yolu, Köy Yolu, Belediye Yolu...) fizik ve geometrik standartlarını gözeterek trafik işaretlerinin standartlarını da dikkate alarak işaretleme yaparlar. (Trafik İşaretleri El Kitabı, KGM Y.No:218; Otoyol ve Ekspres Yollardaki Yatay ve Düşey İşaretleme Standartları, KGM Y.No:246; Trafik Işıklı İşaret Tesisleri, KGM Y.No:254) Geometrik-fizik standartlar karayolunun mühendislik yönünü temsil ederken, hukuki statü ise isminden de anlaşılacağı gibi karayolunun hukuki yönünü temsil eder. Karayolu işaretlemesi yani taşıt yolu ile bordür, ada, ayırıcı, oto korkuluk gibi karayolu elemanları üzerindeki çeşitli renkte çizgi, şekil, sembol, yazı ve yansıtıcı ve benzerleri ile özel bir talimatın aktarılmasını sağlayan tertibat (KTK.m.3; KTY.m.3) ise hukuki statü ve geometrik-fizik standarda göre şekillendirilir, farklılık gösterir.

Ayrıntı olarak izah etmek gerekir ki, işaretlemede diğer bir değişiklik ise yapım-bakım-onarımlardaki özel işaretlemedir. Bu sınıfta da şehir içi ile şehir dışı işaretlemesi yine farklılık arz eder. (Şehir içi Yolların Yapım Bakım ve Onarımlarında Trafik İşaretleme Standartları, KGM Bakım Dairesi, 1999, Yol Yapım, Bakım ve Onarımlarında Trafik İşaretleme, KGM Y.No:255) İşaretlerin her birinin de ayrı standart ve ölçüleri olup, belirtilen ölçü ve nitelikleri taşımayan işaretler hukuken trafik işareti olarak kabul edilmezler.

Öte yandan trafik işaretleri genel anlamda birer trafik kuralıdır yada soyut hukuk-trafik kuralının işaretleştirilmiş halidir yani işaret, kural demektir. Trafik kuralları geniş yorumlanması gereken kurallardır. İşaret ihlali, kural ihlali kural ihlali de sorumluluk demektir. Gerek yapım konuşlandırma, bakım-onarımda gerekse de trafiğe katılma ve seyir olgusu ile trafik kazası ve bağlı ilişkiler zincirinde sorumluluk hukuku doğrudan görev ifa eder.

3.TRAFİK İŞARETLERİNİN ANLAMİ

3.1.Genel Olarak

Trafik işaretleri, yüksek nitelikli tasarımlar olup, sadece trafik-hukuk düzeni içinde özel anlam taşırlar. Bu tasarımların, bilinen ve görünen anlamı dışında da, biri kök diğeri ise öz-sonuç olmak üzere iki anlamı daha bulunmaktadır. Konunun kendine özgü mahiyetinden kaynaklanan nedenlere bağlı olarak trafik işaretleri temsil ettikleri fonksiyon itibarıyla bu anlamları kazanmaktadırlar. İzah edilen bağlamda trafik işaretlerinin; kök itibarıyla norm ve öz-sonuç itibarıyla da sorumluluk olmak üzere iki doğal-zorunlu anlamı vardır. Trafik işaretleri, anlamları ile de hukuk-sorumluluk sisteminin denge-değer-başvuru unsurlarıdır.

3.2.Norm Anlamı

Her gün çeşitli vesilelerle karşılaştığımız trafik işaretleri; hukuk normlarının yüklendiği, şekillendirildiği, trafik düzeni, güvenliği, bilimi ve tekniğine göre donatılmış mesaj sembolleridir. Bu semboller ulaşılan deneyim, bilgi, birikim düzeyi çerçevesinde dünya uygulaması da dikkate alınarak oluşturulmuş ve uygulanmaktadır.

Yukarıdaki açıklayıcı, kapsayıcı anlatımdan da anlaşılacağı gibi, trafik işaretleri trafik hukuku normlarını temsil eder, simgeler. Dolayısıyla her trafik işareti bir trafik normuna karşılık gelir. Trafik hukuku normları da başta 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve bağlı yönetmelikleri olmak üzere; çeşitli kanun,tüzük, yönetmelik, genelge, yönergeler ile idari kararlarda yer alır.

Trafik işareti trafik normudur. Dolayısıyla, trafik işaretleri kaynaklandıkları, temsil ettikleri yani köklerinde yer alan normun anlamını taşırlar. Bir başka anlatımla normun içeriğini oluştururlar. Bu içsel, dışsal, fonksiyonel niteliğe trafik işaretlerinin norm anlamı denir.

3.3.Sorumluluk Anlamı

Trafik kendine özgü, akış, düzen, sistemdir insan yaşamında, faaliyetleri içinde en önemli güncel yüksek katımlı tehlike alanlarından biridir. İçerdiği tehlikenin büyüklüğü ile doğan sonuçların etkileri düşünüldüğünde bu alana yani trafik aktivitesine katılmak için bilim, teknik ve hukuk; sürücü, şoför, yaya, yolcu, araç ve seyir için belli kurallar öngörmüştür. Bu yüzden öncelikle kuşkusuz trafik bir kurallar düzenidir. Kurallar ise, güvenlik, düzen, adalet için vardır. Kurallara uymadığınız zaman kişi, toplum, devlet anlamında olumsuz sonuçlar ortaya çıktığından, hem her trafik işaretinin bir trafik normu olmasının doğal sonucu olarak hem de bilim, teknik, hukuk gerektirmesinde; kişi, toplum, devlet bağlamında güvenlik, düzen, adalet ihtiyaç ve gerçeği karşısında trafik işaretleri içinde yer aldıkları alanın aktif unsurları olarak sorumluluğu temsil ederler, gösterirler.Açıklanan anlamdaki temsil ve gösterime de trafik işaretlerinin sorumluluk anlamı denir.

2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununun “Trafik İşaretlerine Uyuma” başlığını taşıyan 47.maddesinin özel, açık, emredici, aksi kararlaştırılmayan hükmü de tanımlanan anlamı kesin olarak teyit eder. Yaptırma bağlanmış zorunlu davranış yükümlülüğünü oluşturur.

4.TRAFİK İŞARETLERİNİN FONKSİYONLARI

4.1Genel Olarak

Yol, seyir düzeni içinde yer alan trafik işaretlerinin anlamlarına dayalı olarak da fonksiyonları bulunmaktadır.Trafik işaretleri fizik varlıkları ile buldukları yerde bir iş, görev ifa etmektedirler. Fonksiyonlar, trafiğin kontrol edilebilir olmasını sağlamak için vardır. Trafik kontrollü bir alana dönüştüğünde tehlikeler de o denli azalmaktadır. Trafik işaretlerinin fonksiyonlarını iki ana başlık altında kategorize etmek, incelemek mümkündür.

A-Genel-temel fonksiyonlar

B-Özel-anlam-mesaj fonksiyonlar

Yine genel-temel fonksiyonlar beş alt grup fonksiyondan oluşurken özel-anlam mesaj fonksiyonlar ise işaret sayısı kadar fonksiyondan oluşmaktadır.Başka bir söyleyişle; her işaret, ayrı bir özel-anlam-mesaj fonksiyondur.

4.2.Özel Olarak

4.2.1.Genel-temel fonksiyonlar

Karayolu üzerinde trafik işaretleri özel konumlandırılmış yerlerinde durularken konuşlandırma amaçlarına uygun olarak temsil ettikleri norm gereğince bir iş, görev yaparlar. Yaptıkları bu iş, görev yada başka bir adlandırma ile fonksiyon trafik işaretinin varlık sebebidir. Dolayısıyla trafik işareti aynı zamanda bir işi, görevi de temsil eder ve oluşturur.

Trafik işaretlerinin genel temel fonksiyonları;

- 1- Düzen fonksiyonu
- 2- Güvenlik fonksiyonu
- 3- Yönetme fonksiyonu
- 4- İletişim fonksiyonu
- 5- Sorumluluk fonksiyonu

Adlandırmada yer alan ip uçlarından da anlaşılacağı gibi, trafik işaretleri; düzen, güvenlik, yönetme, iletişim, sorumluluk için vardır. Bu fonksiyonları yerine getirmek üzere dizayn edilerek konuşlandırılmaktadır. Açıklanan nedenlerle işaretler trafiğin belkemiği, etkin faktördür. Onsuz bir trafik asla düşünülemez. Bağlılık, bağımlılık ve tamamlayıcılık özellikleri gösterirler.

Belli yöntem, ilke veya yasalara göre kurulmuş olan durum, uyum, sistem demek olan düzen trafik içinde trafik işaretleri ile sağlanır. İşaretin olmadığı yerde düzende yoktur. Kaynağını insan hakları bildireleri ve Anayasadan alan güvenlik ise, bir kimsenin yada şeyin kaza, zarar, suç yada tehlikelerden uzak bulunması halindedir. Trafik işaretinin fonksiyonu bağlamında ise, kimlik olarak işaret doğrudan güvenlik demektir. Varlığı aynı zamanda güvenliğin teminidir.

Yasalara ,kurallara veya belli şartlara uygun biçimde çalışmayı sağlamak, idare etmek anlamına gelen yönetme trafik işaretinin akan trafiği normlandırması, şartlandırması anlamına gelmektedir. Böylelikle trafik işareti sayesinde trafik yönlenebilir, akış kazanmaktadır.

Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması iletişim olduğundan trafik işaretleri de trafiğe katılan sükelerle etkileşimli bir iletişim ortamına girerler. İşaret; mesaj, iletidir, iletişim unsurudur. İletiler görülüp uygulanarak seyir devam ettirilir, iletinin alınmaması işaretin yok sayılması anlamına gelir. İşaret, fizik varlığı ile önce iletişim için oradadır. İletişim yoksa işaretin var yada yok olması önemini tamamen yitirir.

Daha öncede açıklandığı gibi, 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununun 47.maddesine göre trafik işaretlerine uymak kanuni bir zorunluluktur. Uyulmaması halinde yaptırımla karşılaşılır. Bu manada trafik işaretleri bizatihi sorumluluğu da gösterirler. Nerede bir trafik işareti var ise orada bir sorumluluk vardır.

4.2.2.Özel anlam mesaj fonksiyonları

Trafik bir anlamda işaretler düzenidir.Bu düzen içinde işaretler farklılıklarından kaynaklanan nedenlerle ayrı ve özel-anlam- mesaj içerirler (www.kgm.gov.tr/fr5.asp?tt=950, Trafik İşaretleri El Kitabı, 1978). Dolayısıyla her birinin ayrı, özel-anlam-mesaj fonksiyonu vardır. Uyarması, bilgilendirmesi yönlendirmesi temsil ettiği özel norm içindedir. O halde ne kadar standart trafik işareti var ise o kadar da özel-anlam-mesaj fonksiyonu vardır.

5.TRAFİK İŞARETLERİNİN ÖNEMİ

5.1.Genel Olarak

Trafik işaretlerini önemli kılan şeyler; trafik işaretlerinin anlam ve fonksiyonlarındaki değer unsurlarında yatmaktadır. İşaretler trafikte; seyir, hak ve yükümlülük belirlemesi yapmaktadır. Mihenkittir, ölçüttür. Temsil ettikleri norm trafik işaretinin, bir çizgi, ışık, levha... olmaktan kurtararak önemli yani uyulması zorunlu hale getirmektedir.

Önem konusunu; A-Yapım-konuşlandırma,bakım-onarım iş ve işlemleri, B-Trafiğe katılma ve seyir olgusu C-Trafik kazası D-Sorumluluk ilişkisi olmak üzere dörtlü bir ayrımla incelemek anlaşılabilirlik, açıklayıcılık, isabet açısından yerinde olacaktır.

5.2.Özel Olarak

5.2.1. Yapım-konuşlandırma,bakım-onarım iş ve işlemleri

Trafik işaretleri özel ve yüksek nitelikli işaretlerdir. Yapım-konuşlandırma,bakım-onarım iş ve işlemleri yol ve işaret için birlikte geçerli olup, başlangıçta ayrık safhalardan gelseler de buluşma noktası yol yüzeyi ve üstüdür. Yolun yapım ve konuşlandırılması, hangi işaretlerin nerede yer alacağını da belirlediğinden, işaretleri etkilediği gibi, işaretlerde yine yolun yapım ve konuşlandırılmasına göre yapılır, konuşlandırılır. Yolu etkiler.(Özdirim,2000)

Fizik ve geometrik standartlar (Kiper,1988) ve hukuki statü (Aşkan,2001)işaretlerin karayolunda şekil, yer , sıralama, mesafe ilişkilerini ortaya koymaktadır. Öte yandan işaretlerin standartları ile yapım, bakım, onarımlarda geçici konuşlandırma işaretlemesi de ayrık bir durum arz etmektedir. Şehir içi dışı ile şerit sayısı ve yolun hukuki statüsü bu tür süreli çalışma işaretlemelerinde göz önüne alınmaktadır.

Tanımlanan çerçevede bir kamu hizmeti olarak geçici ve daimi konuşlandırmada; trafik işaretlerinin konulduğu yer, doğrultusu, açısı, yüksekliği, görünürlüğü, okunurluğu, devamlılığı, yönlendirmesi, bilgilendirmesi doğru olmalıdır. Olmaması yetkili ve görevli kamu kurumunun, kusurlu yada kusursuz sorumluluğuna yol açabilir.(Gözübüyük/Tan,2001)

5.2.2.Trafiğe katılma ve seyir olgusu

Bilgili olma, yetkinlik, ehil olma trafik ve işaretleri için kesin bir gerekliliktir.Bu hem günlük yaşamın bir parçası hem de hukuki bir isterdir.Trafik tehlikenin ve kuralların egemenlik alanı olduğundan, tehlikeden uzaklaşmak sorumluluğun doğmasını önlemek için kurallar bilinmeli, görülmeli ve uygulanmalıdır. Trafiğin kural yönünü ise genel anlamda trafik işaretleri oluşturduğundan habersiz olmak, bilmemek, görmemek, uygulamamak mazeret oluşturmaz, tehlike, ihlal ve sorumluluk oluşturur. Dolayısıyla trafik işaretleri trafiğe katılma ve seyir içinde son derece önemlidir.

5.2.3.Trafik kazası

Bir yada birden fazla araç yada kişinin, hukuka uygun seyir, gidiş, duruştan çıkarak; çarpma, çarpılma, devrilme, yoldan çıkma, taşıttan düşme biçiminde maddi, manevi, cismani olarak zarara uğramasına trafik kazası denir.Bu bağlamda trafik kazası kural, işaret ihlali sonucu ortaya çıkmaktadır.Yine kazanın sonuçlarını ortadan kaldırması da ihlal edilen kuralların, işaretlerin tespitine, trafik kazası tespit tutanağına yansımaya bağlıdır. O halde trafik işaretleri açısından, trafik kazası gerek kazanın olmasından önce gerekse kaza olduktan sonrada önemlidir. Trafik işaretleri kaza olmadan önleme amacı, olduktan sonrada giderimin şartlarını tayin fonksiyonu görmektedir.

5.2.4.Sorumluluk ilişkisi

Yaya, sürücü, şoför ,yolcu yada kurum olarak trafik işaretlerinin yada işaret ile işaretleme kurallarının ihlalden, trafik kazasından, idari, cezai, hukuki sorumluluk doğmaktadır. Sorumluluğun belirlenmesinde ilişki, kişi bağlamında en önde ve etkin faktör olarak trafik işaretleri daima dikkate alınır. Zira işaretlessiz karayolu olmadığı gibi, işaret olmadan sorumluluk tespiti mümkün değildir. Sorumlulukta asli kurucu, kriter unsurdur. Varlığı, yokluğu, araması gereken yer, bulunduğu yer ve fizik varlığı, görünümü, nitelikleri vazgeçilmez değerlendirme unsurlarıdır.

6.SORUMLULUK HUKUKUNDAKİ ANLAM VE ÖNEM

Trafiğe ilişkin bütün ihlallerde, trafikten doğan bütün sorumluluklarda ve bağlı iş ile işlemlerde trafik işaretleri; anlamları, fonksiyonları nedeniyle vardır. Bu durum o kadar karakteristiktir ki varlıkları ile sorumluluk ilişkisinde yer aldıkları gibi yoklukları ile de yer alırlar. Sorumlulukla karşılaşmama yada kaçınma davranışı seçeneğinde de işaretin anlam ve önemi sınırsızdır. Çünkü trafik işaretleri, karşılaşmama,kaçınma ve def üzerine bina edilmiştir.

İdari iç-dış denetim ile emniyet denetiminde, hizmet kusuru ile idarenin bayındırlık işlerinde kusursuz sorumluluğunun belirlenmesinde, trafik kazası tespit tutanağında, trafiğe ilişkin bilirkişi incelemesinde, trafik kazası olay kurallarını saptanmasında ve kötü puanın paylaşılmasında, sorumluluk ilişkisinin ve sorumlunun yada sorumluların, suçun, cezanın, belirlenmesinde, tazminatın oranlanmasında, rücu ilişkilerinde,(Deschenaux/Tercier (Çev.S.Özdemir), 1983) yargılama süreçlerinde, kararlarda, sigorta

ödemelerinde (Karahasan, 1995; Yılmaz, 1995; Aşkan, 2001) trafik işaretleri sorumluluk hukuku açısından anlamlı ve önemli hale gelmektedir. (Şahin/Gültaş, 2000, Gökcan/Kaymaz, 2000)

7.SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel olarak trafik sorununa ve özelden bu sorunun etkin-belirleyici unsuru olarak trafik işaretleri konusuna; mevcut düzenlemeler, işleyiş ve sistem çerçevesinde eleştirel bakarak, yeni önermelerde bulunmuş, daha önce aralarında ilişki kurulmamış nesne yada düşüncelerle ilişki kurulmuş, bilgi ve deneyim birikiminden, gözlemlerden yararlanarak bilimsel değerlendirmeci düşünce ile yeni ve özgün çözümler ortaya konmuştur. Dolayısıyla, bilim-hukuk-güvenlik-sorumluluk açısından trafik işaretleri fonksiyon-anlam bilgisi olarak tanıtarak, trafiğin mutlak ve kaçınılmaz uygulama normları olduğunu anlatılmış, gösterilmiş, duyurulmuştur. Trafik işareti sorumluluk ve sorumluluk hukuku ilişkisi ortaya konularak, güvenliğe, bilime ve insana doğrudan katkı sağlanmıştır.

Öncelikle bir insan olarak, kendimiz ve değerlerimiz daha sonra ise ailemiz ile tüm insanları korumak için trafik işaretleri ile iletişim içinde olmak ve uygulamak gerekmektedir. Ülkemiz açısından belki de en büyük sorun trafik işaretleri açısından; anlam ve fonksiyonlarını bilmemek, iletişim kurmamak, uygulamamaktır.

Bu güne kadar hep trafik işaretlerine uyma, yasaklama çağrısı yapıldığından kültürel anlayış olarak olumsuz reddetme anlamında yeterli sonuç alınamamıştır. Dolayısıyla bundan sonra yapılması gereken şey, anlam, fonksiyon ve ortaya çıkardığı sorumluluk konusunda bilgilendirme, iletişim içinde olma ve uyma yerine uygulama öğretisini kullanmaktır.

Ayrık çok önemli bir husus olarak da, sözlü kültürün yerleşip, devam ettiği bir ülke olmak gerçeğinden hareketle, konuşan trafik işaretlerine yer vermek gerekliliğidir. İki türlü konuşan işaret söz konusu olmalıdır. İlki, yüksek tehlike alanları başlangıcında trafik işareti araç yada kişi ile karşılaştığında sözle özel-mesaj anlamını dile getirilmeli, ikinci olarak ise araçlara takılacak mini bilgisayar alıcı aracılığı ile önceden belli bir sistemle donatılmış işaretler okunarak sürücü sözlü olarak uyarılmalıdır. Bu uyarılar ihlal yapıldığında başlamalı, uygulama doğru olduğu sürece susmalı yeni ihlalde tekrar başlamalıdır.

Öte yandan görsel iletişimden de aynı yön ve anlamda yararlanmak gerekmektedir. Özellikle televizyondan en çok izlenmenin gerçekleştiği saatlerde doğrudan yada dolaylı uygun bir anlatımla 10-20 saniyelik anlatımlarla reklam olarak trafik işaretleri yukarıda açıklanan bağlamda verilmelidir. Genç ve çocukların eğitimi ve bilgilendirilmesi anlamında ise, şu ana kadar yapılanların dışında; okul, ilçe, il ve ulusal bazda her yıl bilgi-beceri yarışmaları düzenlenmelidir.

Trafiğin işaret sistemi, trafik işaretinin de; düzen, güvenlik, yönetme, iletişim ve sorumluluk işareti ve hukuk kuralı olduğunu bilerek, yine işaretler baz alınarak sorumluluk, suç, ceza, tazminatın belirlendiği unutulmamalıdır.

Sonuç olarak trafik işaretleri, uygulanması zorunlu hukuk kurallarıdır. Bilmemek, görmemek, uygulamamak, tanımamak bir anlık, olmayan psikolojik bir kazanım gibi görünse de gerçek olarak nihayetinde mutlaka zarar ve sorumluluk getirir.

Kendimiz, ailemiz, ülkemiz için, güvenliğimiz ve sağlığımız için değerlerimiz için zarar vermek, zarara uğramamak, sorumlu, tazminat yükümlüsü, suçlu, cezalı, pişman olmamak için trafik işaretleri ile iletişim içinde olalım, tam-eksiksiz olarak ve zamanında uygulayalım

KAYNAKLAR

Aşkan,C. 2001, Trafikte Hukuki Güvenlik,104 vd,Trafik ve Yol Güvenliği Kongresi Özet ve Bildiriler Kitabı,Ankara.

Deschenaux,H.,Tercier,P (Çev.S.Özdemir) 1983 Sorumluluk Hukuku, 225-244, Ankara.

Eren,F. 2001, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 80-81, Beta, İstanbul.

Giritli,İ., Bilgen, P., Akgüner,T. 2001, İdare Hukuku, 773, İstanbul.

Gökcan,H.T., Kaymaz,S. 2000 Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat, Sigorta, Rücu, Davaları ve Trafik Suçları, 29 vd Seçkin, Ankara.

Gözübüyük,A.Ş., Tan,T. 2001 İdare Hukuku, C.I, 700 vd, Turhan Kitabevi, Ankara.
Karahasan,M.R 1995 Sorumluluk Hukuku, Beta, İstanbul.
Kiper,T. 1988 Proje Mühendisleri İçin Karayolu Geometrik Standartları Esasları,1vd, KGM Yayını, Ankara.
Otoyol ve Ekspres Yollardaki Yatay ve Düşey İşaretleme Standartları,1 vd, KGM Yayın NO:246,Ankara.
Özdirim,M. 2000 Trafik Kazaları ve Trafik Mühendisliği,29 vd,Trafik ,G.Ü. TPU ABD Bülteni, Ankara.
Şahin,E., Gültaş V. 2000 Trafik Kazalarında Hukuki ve Cezai Sorumluluk,5 vd, Seçkin, Ankara.
Şehirçi Yolların Yapım Bakım ve Onarımlarında Trafik İşaretleme Standartları, 1 vd, 1999 KGM Bakım Dairesi, Ankara.
Trafik Işıklı İşaret Tesisleri,1 vd, KGM Yayın No:254
Trafik İşaretleri El Kitabı,1 vd, KGM Yayın No:218
T.C. KİTĞİ Trafik Güvenliği Projesi,2001 Yönetici Özeti,9,Ankara
Yılmaz,H. 1995 Karayolları Trafik Kanununda Zararın Paylaştırılması,49 vd, Seçkin, Ankara.
Yol Yapım,Bakım ve Onarımlarında Trafik İşaretleme,1 vd, KGM Yayın No:255, Ankara.